

Lygių galimybių horizontaliojo principo taikymas – kodėl tai svarbu?

Dr. Margarita Jankauskaitė

Lygių galimybių plėtros centro ekspertė

info@gap.lt

ES ir lyčių lygybės politika

Lyčių lygybės politikos ištakos Europos Sąjungoje 1957 m. kovo 25 d. - **ROMOS SUTARTIS** (Europos ekonominės bendrijos sutartis)

EUROPOS SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ CHARTIJA, 2016 (21 str.) - draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

ES 2020–2025 m. LYČIŲ LYGYBĖS STRATEGIJA -

Pagrindiniai tikslai: panaikinti smurtą dėl lyties; įveikti lyčių stereotipus; panaikinti lyčių nelygybę darbo rinkoje; pasiekti vienodą moterų ir vyrų dalyvavimą įvairiuose ekonomikos sektoriuose; išspręsti vyrų ir moterų darbo užmokesčio ir pensijų skirtumo problemą; panaikinti lyčių nelygybę ir užtikrinti lyčių pusiausvyrą sprendimų priėmimo procese ir politikoje. Pagal strategiją laikomasi dvejetainio požiūrio – lyčių aspekto **integravimas** derinamas su tiksliniais veiksmais, o **tarpsektoriškumas** yra jos įgyvendinimo horizontalusis principas. Nors strategijoje daugiausia dėmesio skiriama veiksams Europos Sąjungoje, ji dera su ES išorės politika lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo srityje.

Lyčių lygybės samprata

Lyčių lygybė - kas tai?

Vienodumo principas – lygių galimybių politika

Skirtingumo principas – specialiųjų priemonių politika

Sisteminių pokyčių principas – lyčių aspekto integravimo politika

9 straipsnis

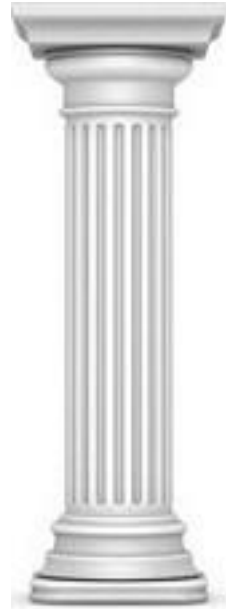
Horizontalieji principai

1. Valstybės narės ir Komisija užtikrina, kad įgyvendinant fondus būtų gerbiamos **pagrindinės teisės ir laikomasi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos**.
2. Valstybės narės ir Komisija užtikrina, kad rengiant ir įgyvendinant programas, vykdant ataskaitų teikimo stebėseną ir vertinant programas būtų atsižvelgiama į **moterų ir vyrų lygybę, lyčių aspekto integravimą ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio įtraukimą**, ir tai būtų skatinama.
3. Valstybės narės ir Komisija imasi atitinkamų priemonių, kad programų rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos, ataskaitų teikimo ir vertinimo etapais būtų **užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos**. Rengiant ir įgyvendinant programas ypač atsižvelgiama į prieinamumą neįgaliesiems.
4. Fondų tikslų siekiama laikantis tikslo **skatinti darnų vystymąsi**, kaip išdėstyta SESV 11 straipsnyje, atsižvelgiant į JT darnaus vystymosi tikslus, Paryžiaus susitarimą ir reikšmingos žalos nedarymo principą.

Problemos ištakos

LYČIŲ NELYGYBĖ

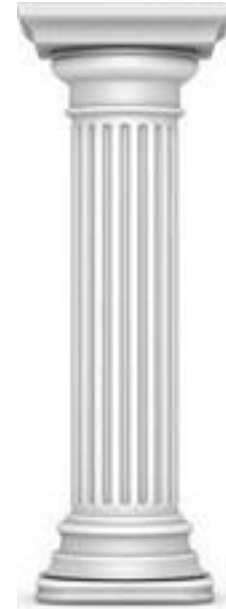
Vienodas
išteklių
paskirstymas

KAPITALISTINĖ
sistema

Darbo padalijimas

Nenorminio
subjektiškumo
pripažinimas

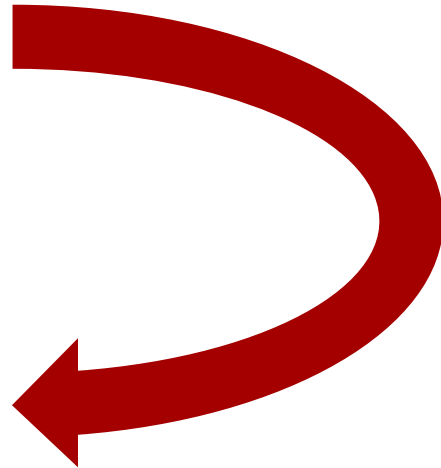
PATRIARCHALINĖ
sistema

Kultūrinis seksizmas

A

Vyras
Man

Aukštesnė soc. klasė
Baltasis
Vidutinio amžiaus
Be negalios
Heteroseksualus

ne-A

Moteris
Wo-man

Žemesnė soc. klasė
Kitos „rasės“
Senyvi, vaikai
Su negalia
Homoseksualūs

Kompensuojamasis vyriškumas

Kaštai

Feminizacija

Ne-norma

Lytis

**Atsižvelgti į lyčių nelygybę svarbu siekiant
amortizuoti istoriškai susiklosčiusios
nelygybės padarinius**

Ne tik lytis

Vienai lyties kategorijai priskiriami žmonės nėra vienodi